

ACADEMICIANUL MIHAI CIMPOI
LA 75 DE ANI

Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, în contextul omagierii a 75 de ani de la naștere, aduce sincere felicitări și înalte aprecieri academicianului **Mihai CIMPOI** pentru prodigioasa activitate de cercetare desfășurată în baza criteriilor de performanță, pentru valoarea deosebită a lucrărilor și racordarea lor la fluxul cultural european. Savantul este un model demn de urmat pentru progresele înregistrate în calitatea lucrărilor publicate, fundamentale pentru știința și cultura națională și prin publicarea lor în ediții din străinătate cu mare reputație, promovând știința și cultura românească pe plan internațional. Apreciem enorm faptul că în activitatea Domniei Sale diversitatea preocupărilor (președinte de cenaclu, conducător de Uniune a Scriitorilor din Moldova, deputat, profesor universitar, savant, critic și istoric literar, redactor, publicist, traducător, filosof al culturii, conducător de proiecte fundamentale naționale și internaționale, șef de sector) și dinamica complexă derivată din evoluția cunoașterii științifice coexistă cu misiunea valorificării trecutului, a studiului evoluțiilor istorice literare, a trăsăturilor spirituale specifice, având capacitatea de a oferi modele formatoare.

Personalitate emblematică pentru tensiunile spirituale ale Basarabiei ultimelor decenii, academicianul Mihai Cimpoi a publicat 60 de monografii și culegeri de sinteză, circa 3 000 de articole, studii monografice, cronici literare, prefețe și postfețe privind fenomenul cultural de azi și activitatea unor scriitori în parte. Lucrările ilustrului savant Mihai Cimpoi se înscriu în contextul dialogului valoric european abordând cele mai

variate aspecte ale relațiilor multiculturale și interliterare. Importanța lor e adevărată și de apariția a două dintre ele în limbile engleză și germană: *Zarathustras Tanz. Nietzschesche Interludien* și *In Moldova the battle for the Romanian language was daily. Interview with Mihai Cimpoi (excerpts)*.

Având la bază o cultură temeinică, enciclopedică, savantul se impune ca factor principal în „mișcarea literelor” românești din Basarabia. Tentat în parcursul metaliterar de înțelegeri transistorice, alege libertatea de creație neîngrădită de metodă, corelând fericit dimensiunea artistică și filosofică și ajunge la eseistica elevată și modernă, *o critică de natură reflexivă, liberă, mai plastică și mai ferită de clișeele interpretării*. Disponibilitatea de a se apropia de scriitor și operă, cum mărturisește însuși savantul, de a găsi declicul hermeneutic (mirabila „iarbă a fiarelor” deschizătoare de lacăte) și de a pune totul în perspectiva unui proiect spiritual-cultural se manifestă prodigios în monografiile dedicate unor personalități ilustre ale culturii române precum Dimitrie Cantemir, Ion Heliade Rădulescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Duiliu Zamfirescu, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Grigore Vieru, Lucian Blaga, George Bacovia, Constantin Brâncuși, Eugen Simion, Elena Văcărescu ș.a. sau unor personalități ale culturii universale ca Giacomo Leopardi, Friedrich Nietzsche, Carlo Goldoni, Racine, Balzac, Pușkin, Gogol, Baudelaire, Tolstoi, Dostoievski, Cehov, Rimbaud, Guillaume Apollinaire, Juan Ramón Jiménez, Spengler, Husserl, George Bernard Shaw, Blok, Kafka ș.a.

Impunând primatul esteticului în analiza critică prin volumele *Disocieri* (1969) și *Alte disocieri* (1971), delimita categoric valorile și nonvalorile, noul și vechiul în modul de a înțelege literatura, impunea *spiritul critic*, aproba și stimula orice mișcare ce se făcea pe un ascuns subtextual *drum spre centru*. Proiectul de *Critice*, 10 volume, editat de Tudor Nedelcea la Fundația *Scrisul Românesc*, din Craiova, reflectă diagramatic preocupările critice majore, realizând în mod intuitiv modelul propriu de existență exegetică: calea mitopo(i)etică și ontologică.

Istoria deschisă a literaturii române din Basarabia, studiul de cea mai mare anvergură a exegetului, a apărut în 2010 într-o ediție revăzută, adăugită cu noi compartimente și personalități literare, sub auspiciile Academiei Române. Noua ediție a *Istoriei deschise*, înalt apreciată în Republica Moldova, România și în străinătate (dovadă fiind faptul că s-au scris despre ea peste 100 de articole și recenzii), este completată cu 100 de pagini privind procesul literar de azi și cele mai recente apariții, inclusiv cele din 2009-2010. Ea a devenit o carte de referință pentru toți cei care studiază istoria, cultura și literatura română din Republica Moldova.

Reputatul eminescolog Mihai Cimpoi a publicat numeroase studii complexe și erudite *Narcis și Hyperion* (1979), *Spre un nou Eminescu* (dialoguri cu eminescologi din lume: Italia, Franța, Turcia, Slovacia, Ungaria, Rusia, China, India, România ș.a.), (1993, 1995), *Căderea în sus a Luceafărului* (1993), *Eminescu, poet al ființei* (1998), *Plânsul Demiurgului* (1999), *Esența Ființei. (Mi)teme și simboluri existențiale*

eminesciene (2003, 2007). Eminescologia sa este ontologică, deoarece urmărește procesul de ontologizare progresivă, de *hyperionizare* a lumii în temeiul cunoașterii, conturând imaginea lui Eminescu drept mare poet al ființei căutătoare, întrebătoare, întoarse asupra ei înseși. Lucrarea lexicografică fundamentală *Dicționarul enciclopedic Eminescu* (2013), sinteză realizată pe cont propriu a eminescologiei românești și universale, cuprinde panoramic fenomenul *eminescianismului* și are un impact deosebit în cultura și literatura română prin faptul că oferă cititorului informații valoroase privind toate aspectele din creația și personalitatea lui Eminescu. Este un instrument de lucru pentru receptarea adecvată a creației marelui poet: determină renunțarea categorică la vechile șabloane interpretative, aduce demonstrațiile necesare în ceea ce privește ridicolul detractorilor și al zelatorilor de serviciu ai poetului și ne oferă un model de receptare integrală, obiectivă și coerentă a fenomenului Mihai Eminescu. Autorul pornește de la biografia poetului și ajunge la mitul poetului, făcând referințe vaste la conceptele de bază ale poeziei eminesciene, la genurile literare abordate de poet. Sunt explicate personajele mitologice care se regăsesc în opera lui Eminescu, proverbele din manuscrisele poetului, motivele care circulă, traducerile poetului. Un vast compartiment, „Eminescianismul”, este dedicat limbii și stilului lui Eminescu. Criticul Mihai Cimpoi face lumină în aspecte puțin cunoscute ale creației lui Eminescu, aplicând o grilă ontologică și prezentând unicitatea acesteia.

Spectaculoasa carieră de cercetător, începută în anii studenției, când devine președinte al cercului de științe filologice al facultății, continuă cu obținerea gradului științific de doctor habilitat în filologie și titlurile de membru de onoare al Academiei Române și de membru titular al Academiei de Științe din Moldova, funcția de șef al Sectorului de literatură română premodernă și modernă al Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. Coordonând mai multe programe de cercetări științifice: *Relații cultural-spirituale între Ardeal și Moldova (Basarabia)*; *Dicționarul general al literaturii române*; *Enciclopedia și multiculturalism în literatura română premodernă și modernă*; *Personalități culturale ale Moldovei secolelor XVII-XIX*; *Un secol de literatură americană*; *Dimitrie Cantemir. Dimensiuni ale universalității*; *Evoluția literaturii române, a folclorului și a teoriei literaturii în context european și universal*, academicianul nu se ține de principiul limitativ al regionalismului, considerându-se parte integrantă a cercetării românești. Colaborarea la *Dicționarul general al literaturii române* a permis o largă și constructivă conlucrare cu Institutul de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu” de la București, al cărui director este academicianul Eugen Simion, sub semnul unității spațiului cultural românesc și punerii în circulația de valori a fenomenului literar basarabean cu notele lui particulare și a celor mai importanți scriitori.

Rezultatele cercetării s-au concretizat în importante volume și studii monografice:

Monografia internațională *Esența temeiului* (Eseuri monografice despre începuturile literaturii române, Târgoviște, 2013) conține cinci eseuri cu aspect monografic *Ion Heliade Rădulescu: panhymniul ființei* (2008), *Grigore Alexandrescu – „însuflarea ființării”* (2009), *Vasile Cârlova – poetul „sufletului măhnit”* (2010), *Ion Alexandru Brătescu-*

Voinești – prefacerea firii (2011), *Ion Ghica – amintirea ca existență* (2012), la care a fost adăugat *Poezii Văcărești*, care surprinde într-o imagine sintetică fenomenologia spiritului întemeietor, în special cel târgoviștean, căruia îi datorăm cele trei elemente heideggeriene ale întemeierii: ctitorirea, dobândirea-fermă-de-teren și justificarea.

Monografia internațională metacritică *Modelul de existență Eugen Simion* (București, 2013) reprezintă cea dintâi analiză completă a fenomenului Eugen Simion, o carte aniversară prin care se aduce prinosul de recunoștință figurii emblematice a culturii românești – academicianul și criticul literar Eugen Simion. Autorul realizează o impresionantă radiografiere a contribuției originale și fundamentale a academicianului și a operei masive, reprezentative, purtând marca deontologică a unei personalități accentuate și demonstrând marca ontologică a culturii românești. Volumul surprinde în viziune istorico-literară esența operei și personalității și configurează modelul de existență pe care-l reprezintă: modelul unui critic autentic.

Monografia internațională *Anatomia ființei* (Târgoviște, 2014) prezintă creația reprezentanților *Școlii literare și artistice de la Târgoviște* (M.H. Simionescu, R. Petrescu, C. Olăreanu și T. Țopa), care au revoluționat într-o perioadă ideologizată la extrem proza și poezia românească prin practicarea jurnalului ca gen literar autonom, al irealismului și „anatomiei ființei”, care presupune analiza abisurilor sufletești. Lucrarea include și o istorie a grupărilor literare din întreaga lume și a programelor estetice promovate de ele.

Monografia internațională *Elena Văcărescu, poeta neliniștii divine* (Târgoviște, 2015) este consacrată operei lirice și activității uneia din personalitățile proeminente ale poeziei și diplomației europene, influenței pe care le-a suportat în cadrul marilor curente artistice (simbolismul, parnasianismul) și acțiunilor de promovare a imaginii politice și culturale a României în cadrul Ligii Națiunilor, precedentă actualei Uniuni Europene.

Monografia națională *Viața ca un roman* (Chișinău, 2015) cuprinde eseuri scrise în colaborare cu Eugen Simion. Este supus analizei sub aspectul receptării lui valorice în posteritate și a actualității în contextul zilei de azi romanul-fluviu *În preajma revoluției* de Constantin Stere. Accentul se pune pe *discursul ideologic* pe care se edifică epicul și care este afiliat *discursului publicistic*, așa cum se prezintă în cele trei volume masive publicate în zilele noastre.

Dicționarul de teorie și critică literară (Târgoviște, 2016) propune o panoramă, un tablou fenomenologic al criticii literare universale și românești sub formă de generalități și „idei primite” încetățenite, căutând, unde e cazul, expunerea propriului punct de vedere. Nerenunțând la terminologia profesională în uz, s-a urmărit formularea definițiilor limpezi, coroborate cu formulările din dicționarele explicative și cele de terminologie literară sau retorică, operarea cu dovezi de ordin al evidenței și maximă obiectivitate în prezentarea proceselor, fenomenelor, curentelor, lucrărilor criticilor și teoreticienilor. Lucrarea a fost distinsă cu premiul *Constantin Stere* al Ministerul Culturii al Republicii Moldova în domeniul literaturii pentru anul 2016.

Academicianul Mihai Cimpoi este autorul și realizatorul proiectului de durată *Congresul Mondial al Eminescologilor*, lansat în 2012; devenit o tradiție, ajunge în 2017 la a VI-a ediție. La cele cinci ediții ale acestui congres mondial au participat eminescologi de talie mondială, traducători și traductologi din Italia, Germania, Serbia, Ucraina, Ucraina, România, China, Chile, Turcia, Polonia, Rusia, Republica Albania, cercetători atât din Republica Moldova, cât și din alte centre de cercetare sau universitare din Europa: România, Ucraina etc. A fost creat un mecanism eficient de promovare sistematică a operei și personalității lui Eminescu în alte țări. Au fost abordate probleme de identitate națională și globalizare, multiculturalitate, fenomenul traducerii în limbile romanice și slave a operei creatorului român Mihai Eminescu, ceea ce a permis reflectarea asupra problemelor specifice activității de cercetare, organizarea de întâlniri periodice, inițierea de proiecte comune de cercetare, participarea la proiecte inter- și intradisciplinare, naționale și internaționale. Congresul a contribuit la ridicarea nivelului de cunoaștere și utilizare a limbajului de interpretare a operei eminesciene, a creat un program bine sistematizat de promovare a operei și personalității lui Mihai Eminescu în întreaga lume, a aprofundat studiul acestora, informarea reciprocă a eminescologilor asupra exegezelor apărute în ultimul timp.

La acest ceas aniversar roditor, Domnule academician, Vă aducem sincere mulțumiri pentru excelența academică dublată de un devotament pentru cultura și știința națională, demn de toată admirația noastră, prin care se continuă activitatea fondatorilor de formare a conștiinței naționale și a unui spirit critic românesc modern.

Colectivul Institutului de Filologie al AȘM